

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ISSN 2413-3329

ISSN 2520-6788

НАУКОВИЙ ВІСНИК

МУКАЧІВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ

СЕРІЯ

«ПЕДАГОГІКА ТА ПСИХОЛОГІЯ»

Збірник наукових праць

Випуск 1(11)' 2020

МУКАЧЕВО

2020

Головний редактор

Пазюра Наталія Валентинівна – д. пед. н., професор
(Україна)

Заступники головного редактора

Товканець Ганна Василівна – д. пед. н., професор
(Україна)

Шербан Тетяна Дмитрівна – д. психол. н., професор
(Україна)

Відповідальний секретар

Лалак Наталія Володимирівна – к. пед. н., доцент
(Україна)

Редакційна колегія:

Бахмат Наталія Валеріївна – д. пед. н., професор
(Україна)

Брецько Ірина Іванівна – к. психол. н., доцент (Україна)

Височан Леся Михайлівна – к. пед. н., доцент (Україна)

Гевко Ігор Васильович – д. пед. н., професор (Україна)

Горпініч Тетяна Ігорівна – к. пед. н., доцент (Україна)

Карташова Любова Андріївна – д. пед. н., професор
(Україна)

Кобаль Василь Іванович – к. пед. н., доцент (Україна)

Король Лідія Дмитрівна – к. психол. н., доцент (Україна)

Корнієнко Інокентій Олексійович – д. психол. н., доцент
(Україна)

Корніяка Ольга Миколаївна – д. психол. н., професор
(Україна)

Кучай Олександр Володимирович – к. пед. н., доцент
(Україна)

Лавренова Марія Василівна – к. пед. н., доцент (Україна)

Мельничук Ірина Миколаївна – д. пед. н., професор
(Україна)

Михальчук Наталія Олександрівна – д. психол. н.,
професор (Україна)

Мовчан Катерина Миколаївна – ст. викладач (Україна)

Оросова Рената – доктор філософії PhD, Paed Dr
(Словачка Республіка)

Пічкур Микола Олександрович – к. пед. н., доцент
(Україна)

Попович Наталія Михайлівна – д. пед. н., доцент
(Україна)

Попович Оксана Михайлівна – к. пед. н. (Україна)

Розман Ірина Іллівна – к. пед. н., доцент (Україна)

Саболч Єва – доктор філософії у галузі загальної
педагогіки та історії педагогіки, професор (Угорщина)

Теличко Наталія Вікторівна – д. пед. н., професор
(Україна)

Федчишин Надія Орестівна – д. пед. н., професор
(Україна)

Фенчак Любова Михайлівна – к. пед. н., доцент (Україна)

Фізелі Октавія Йосипівна – д. пед. н., професор
(Україна)

Харченко Наталія Валентинівна – к. психол. н., доцент
(Україна)

*Матеріали друкуються мовою оригіналу.
Відповідальність за викладений матеріал несуть автори
статей.*

Збірник наукових праць включено до
Переліку фахових видань України (Категорія «Б»)
з педагогічних наук
(Наказ МОН України № 1643 від 28 грудня 2019 р.),
психологічних наук
(Наказ МОН України № 409 від 17 березня 2020 р.)

Збірник представлено
у таких наукометричних базах:
Російський індекс наукового цитування (Росія);
Research Bib (Японія), Index Copernicus (Польща), Cite
Factor, Infobase Index (Індія),
Genamics JournalSeek, Academic Keys (США),
ACNP Catalogue (Італія)

Засновник і видавець:

Мукачівський державний університет
Україна, 89600, Закарпатська область,
м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26
тел. (03131) 2-11-09, факс (03131) 2-11-09
e-mail: ppmsu2015@ukr.net

Рецензенти:

Полищук Віра Аркадіївна – доктор педагогічних
наук, професор.

Горбань Галина Олександрівна – доктор
психологічних наук, доцент.

*Рекомендовано до друку та поширення
через мережу Інтернет Вченою радою
Мукачівського державного університету
(протокол № 8 від 23. 04. 2020 р.)*

**Науковий вісник Мукачівського державного
університету. Серія «Педагогіка та психологія»** -
збірник наукових праць, який структурований за
наступними напрямками: педагогічна теорія та історія
педагогіки; професіоналізація та диверсифікація вищої
школи; розвиток особистості та освітні технології;
психолого-педагогічна комунікація; компаративна
педагогіка і психологія; педагогічна та вікова
психологія; організаційна психологія та психологія
праці.

УДК 37:159.9

Науковий вісник Мукачівського державного
університету. Серія «Педагогіка та психологія» : зб.
наук. пр. / Ред. кол. : Пазюра Н. В. (гол. ред.) та ін. –
Мукачево : Вид-во МДУ, 2020. – Випуск 1 (11). – 290 с.

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

ISSN 2413-3329
ISSN 2520-6788

SCIENTIFIC BULLETIN

of

Mukachevo State University

Series

«Pedagogy and Psychology»

Collection of scientific articles

Issue 1 (11)' 2020

MUKACHEVO

2020

Scientific Bulletin of Mukachevo State University
Pedagogy and Psychology Series
Issue 1 (11). 2020

Editor in Chief

Paziura Nataliia Valentynivna - Doctor of Pedagogical Sciences,
Professor (Ukraine)

Deputy Editors-in-Chief

Tovkanets Hanna Vasylivna - Doctor of Pedagogical Sciences,
Professor (Ukraine)

Shcherban Tetiana Dmytrivna - Doctor of Psychology, Professor
(Ukraine)

Executive Secretary

Lalak Natalia Volodymyrivna - Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor (Ukraine)

Editorial board:

Bakhmat Nataliia Valeriivna - Doctor of Pedagogical Sciences,
Professor (Ukraine)

Bretsko Iryna Ivanivna - Candidate of Psychology, Associate Professor
(Ukraine)

Vysochan Lesya Mykhailivna - Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor (Ukraine)

Hevko Ihor Vasyliovych - Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
(Ukraine)

Horpinich Tetiana Ihorivna - Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor (Ukraine)

Kartashova Lyubov Andriivna - Doctor of Pedagogical Sciences,
Professor (Ukraine)

Kobal Vasyli Ivanovych - Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor (Ukraine)

Korol Lydia Dmytrivna - Candidate of Psychology, Associate
Professor (Ukraine)

Kornienko Inokentiy Oleksiyovych - Doctor of Psychology, Associate
Professor (Ukraine)

Komiyaka Olha Mykolayivna - Doctor of Psychology, Professor
(Ukraine)

Kuchay Oleksandr Volodymyrovych - Candidate of Pedagogical
Sciences, Associate Professor (Ukraine)

Lavrenova Maria Vasylivna - Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor (Ukraine)

Melnichuk Iryna Mykolayivna - Doctor of Pedagogical Sciences,
Professor (Ukraine)

Mykhalchuk Natalia Oleksandrivna - Doctor of Psychology, Professor
(Ukraine)

Movchan Kateryna Mykolayivna - senior teacher (Ukraine)

Orosova Renata - PhD, Paed Dr (Slovak Republic)

Pichkur Mykola Oleksandrovych - Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor (Ukraine)

Popovych Natalia Mykhailivna - Doctor of Pedagogical Sciences,
Associate Professor (Ukraine)

Popovych Oksana Mykhailivna - Candidate of Pedagogical Sciences
(Ukraine)

Rozman Iryna Illivna - Candidate of Pedagogical Sciences, Associate
Professor (Ukraine)

Szabolcs Eva - Doctor of Philosophy in General Pedagogy and History
of Pedagogy, Professor (Hungary)

Telychko Natalia Viktorivna - Doctor of Pedagogical Sciences,
Professor (Ukraine)

Fedchyshyn Nadiya Orestivna - Doctor of Pedagogical Sciences,
Professor (Ukraine)

Fenchak Lyubov Mykhailivna - Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor (Ukraine)

Fizeshi Octavia Yosypivna - Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
(Ukraine)

Kharchenko Natalia Valentynivna - Candidate of Psychology,
Associate Professor (Ukraine)

*Materials are printed in the original language. The authors of the
articles are responsible for the presented material.*

Certificate of state registration of the print media
Series: KV № 22663-12563 PR dated 15.03.2017
Certificate of the publishing subject
Series: DK № 6984 dated November 20, 2019.

Collection of scientific works included in
List of professional publications of Ukraine
(Category "B")
in pedagogical sciences
(Order of the Ministry of Education and Science of
Ukraine № 1643 of December 28, 2019),
psychological sciences
(Order of the Ministry of Education and Science of
Ukraine № 409 of March 17, 2020)

The collection is presented in the following scientometric
databases:

Russian Index of Scientific Citation (Russia);
Research Bib (Japan), Index Copernicus (Poland), Cite
Factor, Infobase Index (India),
Genamics JournalSeek, Academic Keys (USA),
ACNP Catalog (Italy)

Founder and publisher:

Mukachevo State University
Ukraine, 89600, Transcarpathian region,
Mukachevo, street Uzhhorodska, 26
tel. (03131) 2-11-09, fax (03131) 2-11-09
e-mail: ppsmsu2015@ukr.net

Reviewers:

Polishchuk Vira Arkadiivna – Doctor of Pedagogical
Sciences, Professor.

Gorban Halyna Oleksandrivna – Doctor of Psychological
Sciences, Associate Professor.

Recommended for printing and distribution via the Internet
by the Academic Council of Mukachevo State University
(Minutes № 8 of April 23, 2020)

Scientific Bulletin of Mukachevo State University.

Series "Pedagogy and Psychology" – a collection of
scientific papers, which is structured in the following
areas: pedagogical theory and history of pedagogy;
professionalization and diversification of higher education;
personality development and educational technologies;
psychological and pedagogical communication;
comparative pedagogy and psychology; pedagogical and
age psychology; organizational psychology and
psychology of work.

UDC 37: 159.9

Scientific Bulletin of Mukachevo State University.
Series "Pedagogy and Psychology": Coll. Scient. p./Ed.
count : Paziura N. V. (ed.) And others. - Mukachevo: MSU
Publishing House, 2020. - Issue 1 (11). - 290 p.

© Mukachevo State
University, 2020

ЗМІСТ

ПЕДАГОГІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

Галів М. Д.

Ідеї неоромантизму в українському історико-педагогічному наративі (кінець XIX – перша третина XX ст.)..... 15

Гусар Д. О., Опарик Л. М.

Інноваційна методика Василя Куфлюка у контексті вітчизняних та зарубіжних концепцій розвитку музичного слуху..... 20

Кобаль В. І., Софілканич М. І.

Становлення та розвиток Ужгородської дитячої школи мистецтв як осередку естетичного виховання шкільної молоді..... 23

Кушнір І. І.

Сучасний погляд на освітній менеджмент..... 28

Лялюк Г. М.

Психолого-педагогічний супровід розвитку професійної ідентичності майбутніх соціальних педагогів у процесі підготовки до опікунсько-виховної діяльності..... 31

Опачко М. В., Ковач А. І.

Професійна орієнтація учнів у історико-педагогічному дискурсі..... 35

Товканець О. С.

Науково-методичний супровід самоосвітньої діяльності педагогів закладу дошкільної освіти..... 38

Фізеші О. Й.

Ретроспектива становлення закладів початкової освіти в Закарпатті (XIX-XXI ст.): передумови, особливості, тенденції..... 42

Човрій С. Ю.

Августин Волошин як директор Ужгородської греко-католицької півче-учительської семінарії..... 45

Шеретюк Р. М., Стоколос Н. Г.

Художньо-естетичне середовище піарського шкільництва Волині (XVIII – перша третина XIX ст.) 49

ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЯ ТА ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Атрощенко Т. О., Алмаші - Копин А. В., Беспалько Л. А., Білик О. В.

Сутність культурологічної компетентності майбутніх учителів початкових класів..... 53

Бахмат Н. В.

Суб'єктні властивості майбутнього педагогічного працівника у системі професійної підготовки..... 56

Гнатик К. Б., Лізак К. М.

Педагогічні умови і структурно-функціональна модель формування професійної ідентичності майбутніх бакалаврів іноземної мови..... 60

Гончаренко О. В., Полянничко А. О.

До питання змісту медико-соціальної складової підготовки соціальних працівників..... 63

Демянчук М. Р.

Організація експериментального дослідження професійної підготовки майбутніх молодших спеціалістів сестринської справи в медичних коледжах..... 66

Качур Б. М., Качур М. М.

Корпоративна культура викладачів закладу вищої освіти як педагогічна проблема..... 69

Копочинська Ю. В.

Теоретико-методологічні аспекти застосування особистісного підходу у процесі професійної освіти майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії..... 72

Кравченко Л. В., Новак Л. Л.

Організація охорони праці під час виробничої практики студентів закладів вищої освіти..... 75

Кухарчук О. С., Мовчан К. М.

Роль і значення інформаційно-бібліотечної роботи в інформаційному забезпеченні студентів закладів вищої освіти..... 78

Лавренова М. В., Фодор К. Й.

Педагогічні умови і структурно-функціональна модель формування соціокультурної компетентності майбутніх бакалаврів іноземної мови на засадах міждисциплінарної інтеграції..... 81

Лебідь І. Г.

Підготовка бакалаврів з транспортних технологій в Україні: особливості та тенденції розвитку..... 84

Повідайчик О. С., Козубовський Р. В.

Формування толерантності студентів у полікультурному середовищі закладу вищої освіти..... 87

Попадич О. О.

Теоретичні основи правового виховання майбутніх працівників закладів дошкільної освіти..... 90

Пристаї Г. В.

Особливості формування компетентності в писемному мовленні при підготовці вчителя англійської мови..... 94

Терентьєва Н. О.

Управлінська підготовка майбутніх фахівців з фізичного виховання (на прикладі Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка) 97

Товканець Г. В., Глебова А. А.

Соціокультурна компетентність у професійній підготовці майбутнього вчителя початкової школи..... 101

Тягур В. М., Басараб В. В., Король Н. В., Куцук О. Г.

До проблеми професійної компетентності майбутнього вчителя початкових класів..... 104

Цюняк О. П.

Сутність і структура професійної готовності майбутніх магістрів початкової освіти до інноваційної діяльності..... 107

Чорний А. М.

Програма проектування професійної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників..... 110

Шевченко Р. І.

Компетентнісний підхід у змісті освітніх програм підготовки майбутніх офіцерів ВМС ЗСУ (ОС Магістр) 115

Яковишина Т. В.

Вектори професійного саморозвитку в умовах компетентісно зорієнтованого підходу в освітньому процесі ЗВО..... 119

Тумків Н. М.

Multidisciplinarity as a basis of the future petroleum specialists training..... 122

РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ ТА ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Дем'яненко С. Д.

Інтеграція мовленнєвого та рухового розвитку дітей старшого дошкільного віку в ігровій діяльності..... 125

Добош О. М. Формування толерантності як професійно важливої якості керівників закладів дошкільної освіти.....	128
Ігнатишин М. І., Горобець В. В., Швардак Т. М. Застосування анімації та BYOD - технології на уроках фізики в закладах загальної середньої освіти.....	132
Карташова Л. А., Пліш І. В. Цифровий порядок денний розвитку освіти: спрямованість на формування цифрових компетентностей.....	135
Козловська І. М., Криштанович М. Ф., Миськів І. С., Опачко М. В. Методологічні підходи та дидактична компетентність сучасного вчителя фізики.....	139
Котелянець Ю. С. Педагогічні умови формування творчості дітей старшого дошкільного віку в процесі роботи з різними матеріалами.....	143
Клос Л. Є., Криштанович М. Ф., Мукан Н. В., Мукан О. В. Культура здоров'я фахівців з цивільної безпеки як основа формування професійної компетентності.....	146
Лалак Н. В., Майборода І. Е., Василюк М. І. Розвиток творчих здібностей молодших школярів у процесі художньо-трудової діяльності.....	151
Маринченко Г. М. Метод «гексагон» і розвиток критичного мислення на уроках історії.....	154
Олійник Г. М., Главацька О. Л., Брижак Н. Ю. Соціальний аніматор як суб'єкт соціокультурної діяльності.....	157
Повідайчик М. М. Педагогічна культура як чинник конкурентоспроможності вчителя математики.....	160
Розлуцька Г. М., Сокол М. О. Ранкові зустрічі як засіб формування полікультурного виховання молодших школярів.....	163
Січко І. О. Використання інтегрованого підходу на уроках «Я досліджую світ» в умовах Нової української школи.....	166
Черепаня Н. І., Русин Н. М. Інтерактивні форми роботи з батьками вихованців в умовах сучасного закладу дошкільної освіти.....	169
Цуркан М. В. Інтерактивні методи навчання української мови іноземних студентів-медиків.....	173
Яров Т. К. Педагогіка партнерства: успішна взаємодія школи та сім'ї.....	177
Gergely Hladonik Verbs of reporting in academic writing.....	180
Orosova Renáta, Petříková Katarína, Starosta Volodymyr Úlohy mikrovučovania v kontexte bloomovej taxonomie.....	183
Telychko N. V., Zavydovska D. Foreign language training for professional intercultural communication as one of the components of modern legal education.....	186
Tovkanec H. V., Szilágyi V. V. Stratégiahasználat vizsgálata idegen nyelvű szövegértési, szövegalkotási feladatok során.....	188

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА КОМУНІКАЦІЯ

Березовська Л. І.

Формування умінь слухати співрозмовника у процесі комунікативно-мовленнєвої підготовки майбутніх соціальних працівників..... 191

Варга Л. І., Мартин Н. В.

Критеріальний підхід до формування комунікативної культури майбутніх учителів засобами інтерактивних технологій..... 194

Врабель Т. Т.

Підготовка перекладачів як посередників у міжкультурній комунікації..... 197

Зобенько Н. А.

Впровадження коучингових технологій у процес професійної підготовки майбутніх фахівців психолого-педагогічної сфери..... 199

Климова К. Я.

Теоретико-методичні аспекти формування мовнокомунікативної професійної компетентності майбутніх фахівців сфери публічного управління та адміністрування..... 204

Ребуха Л. З., Рудакевич О. М.

Особливості міжкультурної комунікації у практиці соціальної роботи в умовах поліетнічного регіону..... 207

Скрипнікова В. О.

Поняття міжкультурної компетентності: сутність та зміст..... 210

КОМПАРАТИВНА ПЕДАГОГІКА І ПСИХОЛОГІЯ

Бондар Т. І.

Розвиток системи педагогічної освіти США та Канади: порівняльний аспект..... 216

Булда М. В.

Еволюція акордеонно-баянного мистецтва України та Польщі (порівняльна характеристика)..... 220

Гук Л. І.

Розвиток суспільно-політичного устрою Канади на початку XIX століття та його вплив на розвиток шкільної освіти..... 223

Козубовська І. В., Сідун Л. Ю., Мигалина З. І.

Полікультурна підготовка педагогічних кадрів для шкіл і дошкільних навчальних закладів в США..... 226

Лалак Н. В., Граб М. В.

Сучасні тенденції реформування системи освіти Норвегії..... 229

Леврінц М. І.

Організаційно-змістові підходи до підготовки вчителів іноземних мов в університетах США..... 232

Мишко С. А.

Становлення і розвиток тестування з визначення професійної придатності в США..... 237

Протас О. Л.

Концептуалізація проблеми обдарованості у зарубіжних та вітчизняних дослідженнях..... 239

Фенчак Л. М., Зябловська Д. Є.

Аналіз стану професійної підготовки майбутніх дизайнерів у закладах вищої освіти Європи..... 242

Kryshynets-Andyaloshi K. O.

The international cooperation of the institution of general secondary education as a scientific and pedagogical problem..... 248

ПЕДАГОГІЧНА ТА ВІКОВА ПСИХОЛОГІЯ

Барчій М. С., Воронова О. Ю.

Ціннісні орієнтації в структурі спрямованості особистості..... 252

Бохонкова Ю. О., Буровіна О. В., Сербін Ю. В.

Формування неконфліктної взаємодії акцентуйованих підлітків з оточенням..... 255

Візнюк І. М.

Особистісне відчуження як фактор виникнення іпохондричних розладів у людей похилого віку..... 258

Літвінова О. В., Пилипенко Л. В.

Емпіричні показники психологічних складових самоставлення у чоловіків з набутими порушеннями опорно-рухового апарату..... 262

Паламарчук О. М., Короцінська Ю. А.

Технології розвитку емоційної саморегуляції в осіб юнацького віку..... 267

Щербан Т. Д., Щербан Г. В.

Психологічні особливості формування життєвих перспектив першокурсників..... 270

ОРГАНІЗАЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХОЛОГІЯ ПРАЦІ

Алмашій І. І.

Соціально-психологічні характеристики екологічної складової загальноуніверситетських семінарів..... 274

Волобуєва О. Ф., Федик А. О.

Про результати експериментальної перевірки програми розвитку професійного мислення майбутніх офіцерів-прикордонників..... 276

Марценюк М. О., Юсько О. В.

Психологічні вектори профілактики стресів та запобігання дезадаптивних станів..... 281

Beata Barchi

To the problem of unemployment: psychological aspects..... 284

НАУКОВІ ПОДІЇ, РЕЦЕНЗІЇ, ВІДГУКИ

Буяк Б. Б.

Рецензія на монографію Слезанської Г. І. «Соціальна робота в територіальній громаді: теорії, моделі та методи» 287

Васильєва М. П.

Рецензія на монографію Слезанської Г. І. «Соціальна робота в територіальній громаді: теорії, моделі та методи» 288

CONTENTS

EUDCATIONAL THEORY AND HISTORY OF PEDAGOGICS

Haliv M. D.

Ideas of Neo-romantism in Ukrainian history-pedagogical narrative (end of the XIXth – first third of the XXth century)..... 15

Husar D. O., Oparyk L. M.

The innovative methods of Vasyl Kuflyuk in the context of domestic and foreign concepts of musical hearing development..... 20

Kobal V. I., Sofilkanych M. I.

Uzhhorod Children's School of Arts formation and development as an important center of aesthetic education of school youth..... 23

Kushnir I. I.

Modern view on educational management..... 28

Lialiu G. M.

The psychological-pedagogical support of development of professional identity of the future social pedagogues in the process of preparation for tutealage-educational activity..... 31

Opachko M. V., Kovach A. I.

Professional orientation of students in historical and pedagogical discourse..... 35

Tovkanets O. S.

Scientific and methodological support of self-educational activities of preschool education teachers..... 38

Fizeshi O. J.

Retrospective of establishment of the primary education institutions in transcarpathia (the period of XIX-XXI centuries): its preconditions, features, trends..... 42

Chovriy Sofiya

Avgustyn Voloshyn – the Director of Uzhhorod Greek-Catholic Chorister and Teacher-Training Seminary..... 45

Sheretyuk R. M., Stokolos N. G.

Artistic and aesthetic environment of Piarists school in Volyn (18th – the first third of the nineteenth century.)..... 49

PROFESSIONALISATION AND DIVERSIFICATION OF HIGHER EDUCATION

Atroshchenko T. O., Almashi- Kopyn A. V., Bepalko L. A., Bilyk O. V.

The sence of cultural competence of future primary school teachers..... 53

Bakhmat N. V.

Subjective properties of the future pedagogical worker in the system of professional training..... 56

Hnatik K. B., Lizak K. M.

Pedagogical conditions and structural-functional model of future bachelor's professional identity formation in foreign language teaching..... 60

Honcharenko O. V., Polianychko A. O.

On the content of the medico-social component of training social workers to work..... 63

Demianchuk M. R.

Organization of experimental research of vocational training of future junior specialists in nursing in medical colleges..... 66

Kachur B. M., Kachur M. M.

Corporate culture of teachers at higher educational establishments as a pedagogical problem..... 69

Kopochynska Yu. V. Theoretical and methodological aspects of application of personal approach in the process of professional education of future specialists in physical therapy, ergotherapy.....	72
Kravchenko L. V., Novak L. L. Organization of occupational safety during the productive practice of students in higher education institutions.....	75
Kukharchuk O. S., Movchan K. M. The role and importance of information and library work in the information support of students of higher education institutions.....	78
Lavrenova M. V., Fodor K. J. Pedagogical terms and structural-functional model of forming sociocultural competence of future bachelors of arts in foreign languages on the principles of interdisciplinary integration.....	81
Lebid I. H. Transportation Technology Bachelors' professional training in Ukraine: Peculiarities and Development Trends.....	84
Povidaychyk O. S., Kozubovsky R. V. Formation of students' tolerance in the multicultural environment of higher education institution.....	87
Popadych O. O. Theoretical basis of legal education of future employees of preschool education.....	90
Prystai H. V. The characteristics of formation of writing competence in the context of training of an English language teacher.....	94
Terentyeva N. O. Management training of future specialists in physical education (on the example of the National University «Chernihiv Collegium» named after Taras Shevchenko).....	97
Tovkanets H. V., Glebova A. A. Socio-cultural competence in the professional training of future primary school teachers.....	101
Tiahur V. M., Basarab V. V., Korol N. V., Kutsyk O. G. To the problem of professional competence of future primary school teacher.....	104
Tsiuniak O. P. The essence and structure of professional readiness of future primary education masters for innovation.....	107
Chorny A. M. Program for designing the professional competence of future border officers.....	110
Shevchenko R. I. Competence approach in the content of educational programs for training future officers of the Ukrainian Navy (EL master).....	115
Yakovyshyna T. V. Vectors of professional self-development in the conditions of a competently oriented approach in the educational process.....	119
Tymkiv N. M. Multidisciplinarity as a basis of the future petroleum specialists training.....	122

PERSONALITY DEVELOPMENT AND EDUCATIONAL TECHNOLOGIES

Demianenko S. D. Integration of the preschool children's speech and motor development in a game activity.....	125
Dobosh O. M. Forming tolerance as a professionally important quality leaders of pre-school education institutions.....	128

Ihnatyshyn M. I., Gorobets V. V., Shvardak T. M.	
Application of animation and BYOD – technology in physical lessons in secondary general education school.....	132
Kartashova L. A., Plish I. V.	
Digital education development agenda: directing to formate digital competences.....	135
Kozlovska I. M., Kryshchanovych M. F., Myskiv I. S., Opachko M. V.	
Methodological approaches and didactic competence of a modern teacher of physics.....	139
Kotlianets Yu. S.	
Pedagogical conditions of formation of preschool children's creativity in the process of work with different materials.....	143
Klos L. Y., Kryshchanovych M. F., Mukan N. V., Mukan O. V.	
Health culture of civil safety professionals as the basis of professional competence formation.....	146
Lalak N. V., Mayboroda I. E., Vasilinka M. I.	
Development of creative abilities of junior schoolchildren in the process of artistic and labor activity.....	151
Marinchenko H. M.	
The hexagon method and the development of critical thinking at history lessons.....	154
Oliynyk H. M., Glavacka O. L., Bryzhak N. Yu.	
Animator as a subject of socio-cultural activities.....	157
Povidaychyk M. M.	
Pedagogical culture as a factor in the competitiveness of mathematics teachers.....	160
Rozlutska H. M., Sokol M. O.	
Morning meetings as a means of forming multicultural education of junior schoolchildren.....	163
Sichko I. A.	
The use of an integrated approach on the lessons «I am exploring the world» in the New Ukrainian School.....	166
Cherepanya N. I., Rusin N. M.	
Interactive forms of work with parents of pupils in the conditions of a modern preschool institution.....	169
Tsurkan M. V.	
Interactive methods of teaching the Ukrainian language to foreign medical students.....	173
Yarov T. K.	
Partnership pedagogy: successful school-family interaction.....	177
Gergely Hladonik	
Verbs of reporting in academic writing.....	180
Orosóvá Renáta, Petriková Katarína, Starosta Volodymyr	
Úlohy mikrovučovania v kontexte bloomovej taxonómie.....	183
Telychko N. V., Zavydovska D.	
Foreign language training for professional intercultural communication as one of the components of modern legal education.....	186
Tovkanec H. V., Szilágyi V. V.	
Stratégiahasználat vizsgálata idegen nyelvű szövegértési, szövegalkotási feladatok során.....	188

PSYCHOLOGICAL AND EDUCATIONAL COMMUNICATION

Berezovska L. I.	
Formation of the couple's hearing about the process of communicative speech training of future social workers.....	191
Varha L. I., Martyn N. V.	
Criteria approach to the formation of communicative culture of future teachers by means of interactive technologies.....	194

Vrabel T. T.	
Training translators as mediators in intercultural communication.....	197
Zobenko N. A.	
Introduction of coaching technologies in the process of professional training of future specialists in the psychological and pedagogical sphere.....	199
Klymova K. Ya.	
Theoretical and methodological aspects of the formation of linguistic communicative professional competence of the future specialists in the field of public management and administration.....	204
Rebukha L. Z., Rudakevych O. M.	
Features of intercultural communication in the practice of social work in a polyethnic region.....	207
Skrypnikova V. O.	
The concept of intercultural competence: essence and content.....	210

COMPRATIVE PEDAGOGY AND PSYCHOLOGY

Bondar T. I.	
Teacher traning system development in the USA and Canada: a comparative study.....	216
Bulda M. V.	
The evolution of the accordion-bayan arts of Ukraine and Poland (comporative characteristics).....	220
Huk L. I.	
The development of the socio-political system of Canada in the early nineteenth century and its impact on the development of school education.....	223
Kozubovska I. V., Sidun L. Yu., Mygalyna Z. I.	
Multicultural teacher training for schools and preschools in the United States.....	226
Lalak N. V., Hrab M. V.	
Current trends in education reform in Norway.....	229
Levrints M. I.	
Approaches to the development of curricula of foreign language teacher education at the US Universities.....	232
Myshko S. A.	
From the history of Career Aptitude Tests in the USA.....	237
Protas O. L.	
Conceptualization of the giftedness problem in foreign and domestic researche.....	239
Fenchak L. M., Zyablovska D. E.	
Analysis of the professional training status future designers in the higher educational institutions of Europe.....	242
Kryshynets -Andyaloshi K. O.	
The international cooperation of the institution of general secondary education as a scientific and pedagogical problem.....	248

PEDAGOGICAL AND DEVELOPMENTAL PSYCHOLOGY

Barchiy M. S., Voronova O. Yu.	
Value orientations in the structure of personality orientation.....	252
Bokhonkova Yu. O., Burovina O. V., Serbin I. V.	
Development of non-conflict interaction of accentuated adolescents with the environment.....	255
Vizniuk I. M.	
Personal alienation as a factor in the occurrence of hypochondriac disorders of the elderly people.....	258
Litvinova O. V., Pilipenko L.V.	
Empirical indicators of psychological components of self-esteem in men with acquired disorders of the musculoskeletal system.....	262

Palamarchuk O. M., Korotsinska Yu. A.

Technologies for the emotional self-regulation development of adolescents..... 267

Shcherban T. D., Shcherban H. V.

Psychological features of formation of freshmen life prospects..... 270

PSYCHOLOGY OF WORK AND ORGANIZATIONAL PSYCHOLOGY

Almashiy I. I.

Social and psychological characteristics of the ecological component of university seminars..... 274

Volobueva O. F., Fedyk A. O.

About the results of the experimental verification of the program for the development of professional thinking of future border guards..... 276

Martsenyuk M. O., Yusko O. V.

Psychological vectors of stress prevention and prevention of maladaptive states..... 281

Beata Barchi

To the problem of unemployment: psychological aspects..... 284

SCIENTIFIC EVENTS, REVIEWS, RESPONDS

Buyak B. B.

Review of the monograph Slozanska G.I. «Social work in the local community: theories, models and methods»..... 287

Vasilieva M. P.

Review of the monograph Slozanska G.I. «Social work in the local community: theories, models and methods»..... 288

6. The Royal Ministry of Education, research and Church Affairs. Core Curriculum for Primary, Secondary and Adult Education in Norway [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.udir.no/upload/larerplaner/generell_del/Core_Curriculum_English.pdf.
7. White Paper on Teacher Education «The teacher – the role and the education» (Report to the Storting No. 11 (2008–2009)). – Oslo : Kunnskapsdepartementet, 2009. – 5 p

References

1. Vyshnevs'ka, N.Yu., 2000. *Reformuvannya shkil'noyi osvity v Norvehiyi u 80–90-kh rokakh XX stolittya [Reforming school education in Norway in the 80-90s of the twentieth century]*. Abstract of the dissertation. Candidate of Pedagogical Sciences. Kyiv.
2. Semiletko, V.I., 1996. *Systema pidhotovky pedahohichnykh kadriv u Norvehiyi [Teacher training system in Norway]*. Abstract of the dissertation. Candidate of Pedagogical Sciences. Lugansk.
3. Act of 17 July 1998 no. 61 relating to Primary and Secondary Education and Training (The Education Act), 1998. Oslo : Kunnskapsdepartementet.
4. Ministry of Education and Research. [online] Available at: <http://www.regjeringen.no/en/dep/kd/Selected-topics/compulsory-education/the-norwegian-educationsystem.html?id=445118#>.
5. Nusche, D., Earl, L.L., Maxwell, W., Shewbridge, C. 2011. *Reviews of Evaluation and Assessment in Education*. OECD Publishing.
6. The Royal Ministry of Education, research and Church Affairs. Core Curriculum for Primary, Secondary and Adult Education in Norway. [online] Available at: http://www.udir.no/upload/larerplaner/generell_del/Core_Curriculum_English.pdf.
7. White Paper on Teacher Education «The teacher – the role and the education» (Report to the Storting No. 11 (2008–2009)), 2009. Oslo : Kunnskapsdepartementet.

В статтє затронута проблема анализа современной образовательной реформы Норвегии. Выяснено, что эта страна довольно быстро развивается и занимает ведущее место среди развитых стран по образовательной политике, а ее уровень является весомым фактором интеллектуального, экономического, социального, научно-технического, инновационно-технологического и культурного развития. Научная новизна исследования: представлено авторское видение образовательной реформы Норвегии. Выяснено, что ориентируясь на современный рынок труда, норвежское образование относит к приоритетам следующие: умение оперировать инновационными технологиями и знаниями; сочетание традиционного и альтернативного образования, государственного и частного; повышение роли и значение образования в жизни общества, превращение его в реальную производственную и социальную силу, центральное соединяющее звено системы «наука - техника - человек - производство - культура».

Ключевые слова: Норвегия, система образования, ретроспективный анализ, современные тенденции реформирования, компетентностный подход.

The issue of educational reform analysis in Norway has been raised in the article. It has been found that this country is developing rapidly and occupies a prominent place among developed countries in terms of educational policy, and its level is an important factor in intellectual, economic, social, scientific and technical, innovation and technological, and cultural development, it largely provides the country with stability. The Norwegian experience suggests that changes in the education system are possible in the short term with political support for reform; clear division of responsibilities among national, regional and local authorities; solving the issues related to the planning and implementation of all changes at the national level by coordinating the actions of the Ministry of Education and the government. It has been noted that in this country there has been a change of social paradigm - from technocratic to industrial, from industrial to information; the development of education has been influenced by social integration processes, globalization, democratization, the creation of a single information space, and so on. These changes have taken place at a pace that has led to the need for immediate review and reform of education at all levels. Focusing on the modern labor market, Norwegian education to the priorities of today include the ability to operate with innovative technologies and knowledge that will meet the needs of the information society; combination of traditional and alternative education, public and private; increasing the role and importance of education in the life of society, its transformation into a real productive and social force, the central connecting link of the system "science - technology - man - production - culture". The analysis of the positive experience of reforming education in Norway is becoming important today. The need for in-depth study of transformations is largely due to the urgent need of the time - to reach the highest world level of science and technology, as well as the fact that Ukrainian education has returned to the ideas of humanization and democratization, cooperation, innovation in solving educational problems, interaction in the educational environment.

Key words: Norway, educational reform, innovative technologies, Ukrainian education, educational environment.

УДК 371.3:811.111

DOI 10.31339/2413-3329-2020-1(11)-232-237

Лєврїнц Марїанна Іванївна,

кандидат педагогічних наук, доцент,

Закарпатський угорський інститут імені Ракоці Ференца II, м. Берегово

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЗМІСТОВІ ПІДХОДИ ДО ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ В УНІВЕРСИТЕТАХ США

У статті висвітлюються організаційно-змістові підходи до підготовки вчителів іноземних мов в університетах США, а також особливості укладання змісту освітніх програм. У дослідженні застосовано низку емпіричних методів, а саме тематичний аналіз, контент-аналіз і порівняння. З'ясовано, що зміст ініціативної педагогічної освіти є симбіозом вимог до професійного становлення і розвитку вчителя-філолога, представлених в освітніх стандартах, візуалізації науково-освітньої спільнотою фахових компетентностей, добору репертуару релевантних тематичних курсів та інтересів і потреб студентів і місцевих общин. У статті вперше представлено кількісні характеристики kurikulumів програм підготовки вчителів-філологів в американських університетах. Найпопулярнішими дисциплінами є методика викладання ІМ, лінгводидактика, наукове дослідження, оцінювання/моніторинг у навчанні ІМ, застосування інформаційних технологій у навчанні ІМ, планування ініціативного освітнього процесу.

Ключові слова: майбутній учитель, іноземні мови, педагогічна освіта, зміст освіти, навчальний план, університет, США.

Постановка проблеми. В освітньо-політичному дискурсі професійно-педагогічної діяльності визнаються ключовими у американської громадськості проблема якості педагогічної освіти і розв'язанні стратегічних завдань розбудови національної системи

освіти. За словами Дарлінг-Геммонд Л., американські освітяни добре засвоїли практично й емпірично перевірений урок: упровадження інноваційних ідей покладається на вчителів-практиків, відтак успішність шкільних реформ цілком залежить від їхньої компетентності [7, с. 2].

Аналіз актуальних досліджень і публікацій. Підґрунтя професійної компетентності закладається у період університетського навчання, яке, згідно з кількісно-якісними показниками наукових розвідок, визначає успішність професійного становлення майбутнього вчителя [8]. Основні напрацювання стосовно проблеми формування змісту педагогічної освіти, зокрема дослідження курикулумів програм підготовки вчителів ІМ (іноземних мов) належать таким американським науковцям як Грейвс К., Джонсон К., Єйтс Р., Лі О., Мачіскі Д., Рейд М., Фред С., Фрімен Д., та ін. Науковці вбачають розв'язання важливих завдань окресленої проблеми через призму професійної знаннєвої бази освітніх програм, однак досліджень, присвячених аналізу курикулумів чинних програм підготовки вчителів-філологів, є недостатньо, що й зумовило вибір мети нашого дослідження.

Мета статті: розкрити організаційно-змістові підходи до підготовки майбутніх учителів іноземних мов в університетах США.

Результати дослідження. Суть програм підготовки вчителів становить їхній зміст, що у США відтворюється у курикулумі, який окреслює цілі, місію, завдання, тематичне наповнення, результати навчання, навчально-методичне забезпечення освітніх процесів програм педагогічної освіти і т.і. На підставі аналізу джерельної бази з'ясовано, що американські науковці у дослідженні освітнього змісту орієнтуються на концептуалізацію професійних знань галузі, тобто, що повинен знати і вміти майбутній учитель-словесник.

Професійна знаннєва база визначається як провідний критерій акредитації закладів вищої освіти, зокрема Національною радою з акредитації педагогічної освіти. Зміст освітніх програм формується із урахуванням вимог професії, філософії і місії освітнього закладу, потреб й інтересів громади, засновуючись на емпіричному й практичному досвіді сфери підготовки вчителів-філологів [11, с. 762]. Так, стандартами Ради з акредитації підготовки педагогів фахові предметні та психолого-педагогічні знання (Стандарт 1) і практична підготовка (Стандарт 2) встановлюється першоплановість ретельного добору змісту педагогічної освіти. Одночасно, здійснений нами аналіз текстів освітніх стандартів підготовки вчителів ІМ виявив, що означені документи носять лише рекомендаційний характер, окреслюючи необхідні для засвоєння головні галузі фахових знань, тоді як дидактичні шляхи імплементації знаннєвої бази конкретизуються кожним закладом освіти в індивідуальному порядку.

Американськими дослідниками Голдберг Д. і Беллес Е. встановлено, що в 11% американських закладів вищої освіти підготовка вчителів ІМ входить до компетенції факультетів або кафедр ІМ, у 45% випадках відповідальність поділяють кафедри ІМ та педагогіки (school of education), тоді як у 42% закладів професійно-педагогічна складова підготовки належить до компетенції кафедр педагогіки [12, с. 189]. Для системи підготовки вчителів-філологів США протягом тривалого періоду властивою була опора на прикладну лінгвістику [6], тоді як нині до курикулумів освітніх програм увійшов розширений спектр дисциплін психолого-педагогічного циклу і педагогічна практика. Наразі, збалансування лінгвістичної і психолого-педагогічної складових є одним із найактуальніших завдань освіти вчителів ІМ.

Вивчення організаційно-змістових підходів до підготовки вчителів ІМ у США здійснювалось нами на основі докладного аналізу навчально-методичної документації 15-и програм підготовки бакалаврів філології педагогічного спрямування, 25-и програм підготовки магістрів відповідної галузі та 5-и сертифікатних програм вищих навчальних закладів, розташованих у різних штатах США.

У ході тематичного, дискурсного і контент-аналізу освітньої документації, де відтворюється змістовий компонент системи підготовки вчителів ІМ, з'ясовано, що у його формуванні американські освітяни виходять із візуалізації професійною групою знаннєвої бази і професійних компетентностей, якими необхідно оволодіти майбутньому педагогічному фахівцю, а також вимог стандартів до підготовки вчителів ІМ, оцінювання яких є наскрізним елементом професійного становлення і розвитку вчителів. Відповідно, компоненти і змістова комплектація курикулумів програм підготовки вчителів ІМ є віддзеркаленням індивідуальної інтерпретації означених вимог провідними представниками професорсько-викладацького складу ЗВО, що й зумовлює варіативність змісту й обсягу навчальних курсів.

Структура змісту підготовки вчителів ІМ є полікомпонентною, інтегруючи загальноосвітню, соціально-гуманітарну, іншомовну, лінгвістичну, літературознавчу, культурологічну, інформаційно-технологічну, психолого-педагогічну і лінгводидактичну складові. Аналіз курикулумів програм підготовки бакалаврів іншомовної освіти виявив, що перелічені змістові характеристики представлені наступними блоками дисциплін: загальноосвітні (core curriculum); предметно-орієнтовані (content core, major requirements); професійно-орієнтовані (pedagogical core, teacher education courses). Змістові блоки спрямовані на формування професійно-значимих компетентностей відповідно до вимог системи підзвітності (акредитації, ліцензування і сертифікації) та відповідають провідним завданням і місії освітніх програм.

Блок предметно-орієнтованих навчальних дисциплін покликаний розвивати предметно-фахову компетентність (мовну, мовленнєву, соціокультурну, лінгвокраїнознавчу, літературознавчу, науково-дослідницьку та ін.). Професійно-орієнтований блок навчальних дисциплін слугує формуванню загальної і профільної психолого-педагогічної компетентності, лінгводидактичної / методичної компетентності. Блок загальноосвітніх навчальних дисциплін розвиває компетентності універсального значення, що вирізняють освіченого фахівця-гуманітарія: комунікативну, світоглядну, мотиваційно-ціннісну, соціальну, когнітивну, рефлексивну і т.д.

На підставі вивчення курикулумів встановлено, що найбільше кредитне навантаження програм підготовки вчителів-філологів несуть предметно-орієнтовані і професійно-орієнтовані навчальні дисципліни, а найменше – блок загальноосвітніх навчальних курсів. Приміром, освітня програма підготовки бакалавра наук у галузі іншомовної освіти Університету Стайнгарт (The New York University Steinhardt) пропонує наступний розподіл між змістовими блоками: 48 одиниць (units) займає вивчення загальноосвітніх навчальних дисциплін, а 80 – профільних, серед яких розрізняють: предметні – 28 одиниць (практичні курси ІМ, лінгвістика, література, культура та ін.); психолого-педагогічні – 21 одиниць; лінгводидактичні – 16 одиниць; дисципліни за вільним вибором студентів – 15 одиниць [14].

Програма підготовки вчителів ІМ Університету Канзас (The University of Kansas), що належить до десяти найкращих освітніх програм США (U.S. News and World Reports Best Public Education Schools) виділено 55 кредитних годин на вивчення блоку загальноосвітніх дисциплін, а 65 – на профільні курси, в які включено предметно-орієнтовані курси: практичний курс ІМ, фундаментальні філологічні дисципліни; психолого-педагогічні, лінгводидактичні курси і шкільна педагогічна практика. Наскрізним елементом програми є педагогічна практика, що розпочинається з першого курсу бакалаврату і становить 60–80 годин на кінець третього курсу, тобто перед початком практики у викладанні. Загалом, на шкільну педагогічну практику виділено 800 годин [15].

Навчальний план програми підготовки вчителів ІМ Університету Південного Майна (The University of Southern Maine) передбачає 76 кредитних годин на вивчення профільних дисциплін, з яких 51 кредитна година виділяється на предметний блок, а саме на практичні курси ІМ, лінгвістику, літературу тощо, 25 годин – на

вивчення психолого-педагогічних і лінгводидактичних дисциплін. На шкільну педагогічну практику виділено весь четвертий курс, де студенти проходять практику у викладанні, одночасно прослуховуючи цикл лінгводидактичних дисциплін [17].

Доцільно з'ясувати, які тематичні курси пропонуються студентам у трьох виділених блоках навчальних планів програм підготовки вчителів ІМ на рівні бакалаврату. До блоку предметно-орієнтованих дисциплін входить вивчення практичного курсу ІМ, поділеного за рівнем складності, граматики мови, що вивчається, розмовна практика, написання творів іноземною мовою, вступ до лінгвістики, фонологія, фонетика, морфологія, синтаксис, семантика, вступ до лінгводидактики і білінгвальної освіти, аналіз лінгвістичної структури мови, культурознавство, педагогічна лінгвістика, стилістика, аналіз тексту і критичне мислення, соціолінгвістика, психолінгвістика, історія мови, лінгвістична диверсифікованість у США, курс літератури (періодизований; не є обов'язковою дисципліною для здобувачів диплома вчителя ІМ), гендерні студії та багато інших. Зважаючи на значну автономність установ вищої освіти США, спектр пропонованих курсів і кредитні обсяги предметно-орієнтованого блоку суттєво відрізняються в різних університетах.

Профільно-орієнтований блок дисциплін вирізняється широтою діапазону і передбачає вивчення психолого-педагогічних і лінгводидактичних навчальних курсів. Приміром, у межах циклу психолого-педагогічних дисциплін вивчаються такі курси, як педагогічна психологія, вікова психологія або психологія розвитку, вступ до педагогічної професії, навчання студентів з особливими потребами, освіта як соціальний інститут, дослідження навчання й викладання, засвоєння мови в мультилінгвальному й полікультурному середовищі, компаративна і міжнародна освіта, превенція насильства/наркотичної, алкогольної залежності, соціальні обов'язки педагога, інклюзивність, диверсифікованість і рівноправність, інформаційні технології в освіті, планування курикулуму, освітній менеджмент, роль культури в освіті, педагогічна етика, розвиток базових навчальних навичок, розвиток мовних навичок і грамотності, міжкультурний розвиток особистості, робота з обдарованими учнями, дослідження педагогічної ефективності, критична педагогіка, прикладне дослідження в освіті і багато інших.

Перелік лінгводидактичних курсів є дещо вужчим за попередній, але теж відзначається різноманітністю тематики: теорія і практика викладання ІМ, урок іноземної мови у початковій і середній школі, навчання ІМ у середній і старшій школі, підходи до навчання ІМ, лінгводидактика (second language acquisition), засвоєння граматики і лексики з ІМ, формування педагогічного портфоліо, формування курикулуму у викладанні ІМ, методика викладання ІМ, лінгвістичний аналіз для вчителів англійської мови як другої/іноземної та ін.

Загальноосвітній цикл для майбутніх учителів ІМ може включати як гуманітарні (історія, література, культурознавство, соціологія, філософія, мистецтво та ін.), так і природничі дисципліни (алгебра, біологія, статистика, фізика та ін.). Для студентів молодших курсів у межах означеного циклу деякими ЗВО здійснюється вивчення вступних курсів із педагогіки, як наприклад, вступ у педагогічну професію, проблеми освіти [15; 20; 14].

У ході дослідження з'ясовано, що групування дисциплін за блоками, поділ на обов'язкові для вивчення й елективні курси, порядок їхнього вивчення та кредитне навантаження варіюються серед американських ЗВО, зважаючи на децентралізованість управління і значної автономності у виборі організаційно-змістових підходів до підготовки вчителів-філологів, а також з огляду на кореляцію між основною і додатковою спеціальностями (major/minor), подвійною спеціальністю (double major) та ін. Принцип академічної свободи, якого дотримуються при формуванні змістового компонента системи педагогічної освіти, даючи можливість майбутньому вчителю удосконалюватися згідно з індивідуальною навчальною траєкторією, обираючи освітню програму, спеціальність, галузь спеціалізації, навчальні курси та

ЗВО, в якому він бажає опановувати той чи той курс, докладається до ще більшої різноманітності змісту фахової підготовки.

Незважаючи на суттєві відмінності у навчальних планах університетів, спільним для переважної більшості програм підготовки вчителів ІМ на рівні бакалаврату є вивчення на першому і другому курсах практичних курсів ІМ, що передбачає розвиток іншомовних компетентностей усіма студентами факультетів ІМ без урахування подальшої спеціалізації, вступних курсів лінгвістики і педагогіки, що належать до дисциплін нижчого рангу (lower division). На початку або наприкінці другого курсу студенти офіційно засвідчують наміри здобувати педагогічну освіту. На старших курсах триває оволодіння профільними дисциплінами; на четвертому курсі додається основна педагогічна практика у школі, що триває протягом двох семестрів, з одночасним вивченням у сьомому семестрі лінгводидактичних і психолого-педагогічних дисциплін. Восьмий семестр у переважній більшості програм цілком відводиться на практику у викладанні (15–16 тижнів).

Формування змісту магістерських освітніх програм у галузі іншомовної педагогічної освіти визначається на підставі вимог до компетентності фахівців відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня, цілями освітньої установи, концептуалізацією якісної професійно-педагогічної діяльності, а також напрямом спеціалізації освітніх програм, яких налічується декілька тільки в галузі підготовки вчителів-лінгвістів. Приміром, в Університеті Пітсбурга (The University of Pittsburgh) на рівні магістратури відбувається підготовка вчителів ІМ за чотирма освітніми програмами: магістр мистецтв у галузі викладання ІМ (Master of Arts in Teaching Foreign Language Education), магістр освіти у галузі викладання ІМ (Master of Education in Foreign Language Education), магістр освіти у галузі викладання ІМ із правом викладання на рівні K-12 (Master of Education in Foreign Language Education with K-12 Endorsement Education), магістр освіти у галузі викладання ІМ зі спеціалізацією у навчанні англійської мови як іноземної (Master of Education in Foreign Language Education with Specialization in TESOL) [16].

Додатково слухачам магістратури американських ЗВО надається можливість здобувати загальну педагогічну освіту або із науково-дослідницьким ухилом. У першому випадку відбувається теоретична і практична фахова підготовка майбутніх учителів ІМ; у другому – студенти навчаються за ідентичним курикулумом із акцентуванням розвитку науково-дослідницької компетентності, практикою у виконанні творчо-пошукових індивідуальних і групових робіт, проєктів, удосконалюючись у написанні магістерського проєкту [10].

Загальна кількість кредитів, яку зобов'язані здобути студенти магістратури програм підготовки вчителів ІМ, становить, за нашими приблизними підрахунками, від 30 (Університет Оберна), 42 (Університет Льюїса) і більше кредитів. Основна маса проаналізованих програм вимагає освоєння 36–37 кредитів. Важливо, що студенти ще на рівні бакалаврату можуть накопичувати кредити, які увійдуть до загального кредитного обсягу під час навчання в магістратурі [16].

У ході аналізу документації магістерських програм з'ясовано, що навчальні плани складаються із 2–4 основних блоків дисциплін, таких як предметний: лінгводидактичні і курси прикладної лінгвістики; психолого-педагогічний; практика у викладанні; підготовка науково-дослідної роботи (магістерська робота, магістерський проєкт, наукова стаття).

Наприклад, в Університеті Колумбії (Columbia University) слухачі магістерських програм у галузі іншомовної освіти вивчають наступні тематичні блоки: загальні фахові курси (прикладна лінгвістика, лінгводидактика); основні фахові курси (методика викладання ІМ, шкільна педагогічна практика); елективні курси; додаткові курси із суміжних галузей знань. До освітньої програми Університету Стайнгарт (The New York University Steinhardt) включено п'ять блоків: основний предметний (прикладна лінгвістика, 3–9 кредитів); психолого-педагогічний, 8 кредитів; елективні курси і лінгводидактика, 5–11 кредитів; методика викладання ІМ та інші лінгводидактичні курси, 13 кредитів;

практика у викладанні, 6 кредитів [4; 14]. Переважна більшість освітніх програм, за якими відбувається підготовка вчителів ІМ, пропонують два основні блоки дисциплін, а саме психолого-педагогічний і лінгводидактичний [1; 2; 13; 19]. Водночас, у деяких освітніх програмах студенти вивчають лише цикл лінгводидактичних дисциплін [3; 5; 10].

Докладне вивчення навчальних планів магістерських освітніх програм підготовки вчителів ІМ засвідчило, що до циклу лінгводидактичних дисциплін і прикладної лінгвістики належить вивчення методики викладання іноземної/другої мови на різних освітніх рівнях, лінгводидактики/засвоєння другої мови (SLA), педагогічної граматики, розроблення курикулуму і навчальних матеріалів у галузі іншомовної освіти, оцінювання в іншомовній освіті, навчання ІМ на основі виконання завдань (task-based language learning), інтенсивне навчання ІМ, методичні засади організації програм занурення, застосування інформаційних технологій у викладанні ІМ, мотивація у навчанні ІМ, рефлексія в іншомовній освіті, основи іншомовної освіти, лінгвістика для вчителів ІМ, наукове дослідження, дослідження в дії, навчання учнів, які вивчають англійську мову як другу/іноземну, планування освітнього процесу, оцінювання іншомовного освітнього процесу, прикладна лінгвістика і дослідження, педагогічна лінгвістика, соціолінгвістика й освіта, аналіз тексту/дискурсу, лінгвальна соціалізація, шкільний дискурс, лінгвістичний аналіз для вчителів англійської мови як другої/іноземної та багато інших.

До психолого-педагогічного блоку входить вивчення таких тематичних курсів, як педагогічна психологія, психологія розвитку, управління освітніми процесами, білінгвальна освіта, полікультурна

освіта, міжкультурна комунікація, планування курикулуму для білінгвальної освіти, історія міської освіти, соціологія міської освіти, викладання і навчання в полікультурному середовищі, філософія освіти, освіта в диверсифікованому суспільстві, принципи розроблення курикулуму, педагогічне дослідження, антропологія, основи навчання й учіння, робота з талановитими учнями й багато інших.

На підставі тематичного аналізу виявлено, що змістове оформлення програм підготовки вчителів ІМ вирізняється значною варіативністю й диверсифікованістю. Однак, застосування контент-аналізу уможливило вивчення кількісних характеристик курикулумів освітніх програм, які увійшли до вибірки нашого дослідження (таб. 1.). Зокрема, встановлено, що найбільш популярними курсами профільного циклу дисциплін є методика викладання іноземної/другої мови, яка викладається у всіх освітніх програмах підготовки вчителів ІМ, що увійшли до вибірки. Хоча назва дисципліни інколи представлена у дещо іншому формулюванні, ознайомлення з її тематикою на підставі ґрунтовного аналізу навчальних програм 25-и університетів свідчить, що мова йде про ідентичну або дуже близьку за змістом галузь знань. Другою дисципліною за частотою включення в курикулуми означених освітніх програм є лінгводидактика (second language acquisition). Дещо поступається за кількістю включень до курикулумів група дисциплін, зв'язаних із науковими дослідженнями, організацією і здійсненням моніторингу в іншомовній освіті, застосуванням інформаційних технологій в освітніх процесах, зокрема у навчанні ІМ та плануванням/організацією процесу навчання ІМ.

Таблиця 1.

Представленість дисциплін профільного блоку в курикулумах магістерських програм підготовки вчителів ІМ у США

<i>Тематичний курс</i>	<i>Кількісні показники</i>
Методика викладання іноземної мови	100%
Лінгводидактика	80%
Наукове дослідження	77%
Оцінювання у навчанні ІМ	67%
Застосування інформаційних технологій у навчанні ІМ	58%
Укладання курикулуму	56%

Слід одразу відзначити недоцільність генералізації одержаних емпіричних даних нашого дослідження, оскільки вибірка представлена порівняно невеликою кількістю освітніх програм. Отримані дані базуються на курикулумах тільки за один навчальний рік (2019/20), тому наявність або відсутність певної дисципліни може варіюватись. Перед студентами також відкрита можливість обирати навчальні курси, не включені до основного курикулуму, що також передбачає ймовірність вивчення згадуваних нами дисциплін.

По завершенню навчання і виконання прописаних в освітній програмі вимог студенти деяких ЗВО [16; 3] складають загальний магістерський іспит або пишуть науково-дослідну кваліфікаційну роботу у кількох варіаціях, або складають зазначений іспит і готують науково-дослідну роботу. Варіантами роботи творчо-пошукового характеру є магістерська робота або її еквівалент, магістерський проєкт або наукова стаття.

Більшій професійній довершеності на освітньо-кваліфікаційному рівні магістра майбутнім і практикуючим учителям ІМ у США дозволяють досягати спеціальні сертифікатні програми. Популярність таких програм щороку зростає відповідно до соціального замовлення суспільства на педагогічних працівників у галузі іншомовної освіти, а також у зв'язку із дедалі більшою кількістю неангломовних учнів. Умовою доступу до сертифікатних програм є переважно диплом магістра із суміжної галузі знань. Водночас, на базі американських ЗВО також функціонують сертифікатні програми для випускників бакалаврату.

Оскільки в основу сертифікатних програм закладено ідею служіння інтересам і потребам локальних громад, а також виходячи із професіограми відповідних фахівців, їхні організаційно-змістові

особливості вирізняються значною варіативністю. Кредитні обсяги сертифікатних програм становлять від 12 до 30 кредитів тривалістю, в основному, у 2 семестри [1; 9; 10; 16]. Навчальні плани сертифікатних програм підготовки вчителів ІМ мають виражену предметну і практичну зорієнтованість, включаючи вивчення циклів лінгводидактичних, психолого-педагогічних дисциплін і прикладної лінгвістики. Усі проаналізовані нами програми передбачають проходження педагогічної практики, а переважна більшість – написання науково-дослідних проєктів. Привертає увагу факт значної практичної спрямованості сертифікатних програм у галузі іншомовної освіти.

Висновки і перспективи подальших досліджень.

Комплектування змісту програм у галузі іншомовної педагогічної освіти США підпорядковується загальностратегічній меті підготовки компетентного, високоосвіченого, всебічно розвиненого педагогічного фахівця, здатного до якісного виконання своїх професійних обов'язків, сприяючи через ефективну професійно-педагогічну діяльність зростанню навчальної результативності учнів. З'ясовано, що американська науково-освітня спільнота у добірї змісту підготовки вчителів ІМ спирається на концептуалізацію галузевого наукового знання та їхнього практичного використання. Наразі, відповідні галузеві напрацювання у фаховій літературі представлені у парадигмі професійних компетентностей, якими оволодівають майбутні вчителі-філологи в ході професійного становлення. Зміст сучасної філолого-педагогічної освіти є симбіозом вимог до їхнього професійного становлення і розвитку, представлених в освітніх стандартах, візуалізації науково-освітньої громадою ключових фахових компетентностей, добору репертуару тематичних курсів,

необхідних для їхнього формування, а також особистих інтересів і потреб студентів і місцевих общин.

Зміст підготовки вчителів у галузі іншомовної освіти структуровано згідно з блоками загальноосвітніх, профільно-орієнтованих і предметно-орієнтованих дисциплін. З-поміж програм підготовки вчителів ІМ різних освітньо-кваліфікаційних рівнів найбільшою варіативністю в кредитних обсягах відзначились сертифікатні програми (із загальною кількістю кредитів від 12 до 30), магістерські програми (30–42 кредитних одиниць) та найменшою – бакалаврські, які вимагають у середньому 120–128 кредитів. Варіативність тематичного укомплектування курикулумів є суттєвою ознакою освітніх програм. Найширший спектр навчальних дисциплін представлено на рівні бакалаврату, якому дещо поступається магістратура і сертифікатні програми. Змістове оформлення програм бакалаврату відзначається предметною

зорієнтованістю, оскільки відповідний блок дисциплін є найбільшим за кредитними обсягами.

На підставі контент-аналізу нами представлено кількісні характеристики курикулумів магістерських програм підготовки вчителів ІМ в американських ЗВО. Найбільш популярними дисциплінами визначено методику викладання ІМ (100%), лінгводидактику (80%), наукове дослідження (77%), оцінювання/моніторинг у навчанні ІМ (67%), застосування інформаційних технологій у навчанні ІМ (58%), планування освітнього процесу/укладання курикулуму у навчанні ІМ (56%). Перспективами подальших розвідок в означеному напрямі вважаємо окреслення можливостей осучаснення вітчизняної системи іншомовної педагогічної освіти шляхом запозичення прогресивних ідей американського досвіду щодо укладання курикулумів освітніх програм.

References

1. Auburn University. Foreign language education. URL: <http://www.education.auburn.edu/foreign-language-education>
2. Boston University. Modern foreign language education. URL: <https://www.bu.edu/academics/wheelock/programs/modern-foreign-language-education/mat/>
3. Buffalo State College. The State University of New York. Foreign language education. URL: <http://ecatalog.buffalostate.edu/graduate/graduate-programs/foreign-language-education-1-6-extension-7-12-msed/>
4. Columbia University. Teachers College. URL: <http://www.tc.columbia.edu/arts-and-humanities/applied-linguistics-tesol>
5. Concordia College. Master of Education in World Language Instruction. URL: <http://www.concordialanguagevillages.org/adult-programs/educator-programs/masters>
6. Crandall J. J. Language teacher education. *Annual Review of Applied Linguistics*. 2000. № 20. p. 34–55.
7. Darling-Hammond L. Recognizing and Developing Effective Teaching: What Policy Makers Should Know and Do. *Policy Brief*. Washington, DC: Partnership for Teacher Quality, 2010.
8. Darling-Hammond L., Holtzman D. J., Gatlin S. J., Heilig V. Does teacher preparation matter? Evidence about teacher certification, Teach for America, and teacher effectiveness, 2005. URL: <http://www.teachingquality.org/resources/topicalindex.htm>
9. Drexel University. Teaching English as a second language certification. URL: <https://drexel.edu/soe/academics/certifications/teaching-english-as-a-second-language/>
10. Florida State University. College of Education. URL: <https://www.masterstudies.com/universities/USA/Florida-State-University-College-of-Education/>
11. Fradd S. H., Lee O. Development of a knowledge base for ESOL teacher education. *Teaching and Teacher Education*. 1998. № 14(7). p. 761–773.
12. Goldberg D., Welles E. Successful College and University Foreign Language Programs, 1995–99: Part 1. *Profession*. 2001. URL: https://apps.mla.org/pdf/succollege_p1.pdf
13. Lewis University. Foreign language instruction. URL: <https://www.lewisu.edu/academics/foreignlanguageeducation/index.htm>
14. The New York University Steinhardt. Foreign Language Education, Grades 7–12, B.S. URL: <https://steinhardt.nyu.edu/degree/bs-foreign-language-education-grades-7-12-initial-certification>
15. The University of Kansas. Foreign language education, B.S.E. URL: soe.ku.edu/students/field-experience
16. The University of Pittsburgh. Foreign language education. URL: https://catalog.upitt.edu/preview_program.php?catoid=171&poid=51561&returnto=15393
17. The University of Southern Maine. BA in Linguistics, Spanish/French linguistics concentration, K-12 teacher education. URL: <http://usm.maine.edu/linguistics/course-descriptions>
18. The University of Texas at Austin. Foreign language degree programs. URL: <https://catalog.utexas.edu/graduate/fields-of-study/education/foreign-language-education/>
19. The University of Virginia. Master of teaching – foreign language. URL: <https://curry.virginia.edu/academics/master-teaching-foreign-language>
20. The Washington University in St. Louis. Bulletin Undergraduate Catalog, 2019–2020. URL: http://bulletin.wustl.edu/undergrad/Bulletin_2019-20_undergraduate.pdf

В статті розглядаються організаційно-содержательні підходи к підготовці учителів іноземних мов в університетах США, а також особливості формування содержания освітніх програм. Виявлено, що содержание іноземного педагогічного образования являється воплощением требований к профессиональному становлению и развитию учителя-филолога, представленных в образовательных стандартах, визуализации научно-образовательным сообществом профессиональных компетенций, отбора репертуара релевантных учебных предметов, интересов и потребностей студентов и местных общин.

Ключевые слова: будущий учитель, иностранные языки, педагогическое образование, содержание образования, учебный план, университет, США.

The article considers current approaches and practices to the development of curricula of foreign language teacher education programmes in the US universities. The research was conducted with the help of thematic and content analysis which enabled the identification of the distinctive characteristics of curricula of language teacher preparation programmes at the undergraduate and graduate levels. The content of the foreign language teacher education presents itself a symbiosis of requirements towards the preparation and development of prospective teachers as reflected in the relevant standards, mutual visualization of the profession-specific competences, selection of the disciplines needed for the development of respective competences, as well as the students' and local communities' needs and interests. The curriculum of language teacher preparation programmes is grouped according to blocks of general, field-oriented and subject-oriented disciplines. The thematic variability of curricula is a key feature of

educational programmes. The broadest range of disciplines is represented at the undergraduate level, which becomes more profession focused at the master's level and in certificate programmes. Based on the findings of content analysis, the quantitative characteristics of the curricula of the graduate language teacher education programmes in the US universities were identified. The most popular disciplines are the methods of foreign/second language teaching (100%), second language acquisition (80%), applied linguistics and educational research (77%), assessment and evaluation in the foreign language teaching (67%), the use of information technologies in language teaching and learning (58%), planning of instruction and curriculum design (56%) etc. According to the results of our study, the inherent features of the content of foreign language teacher education are flexibility and adaptability, personalization, differentiation, individualization, interdisciplinary approach, diversity and variability. The aggregated empirical data on quantitative characteristics of teacher education programmes present practical significance for those involved in curriculum design.

Key words: student teacher, foreign languages, teacher education, content of language teacher education, curriculum, university, USA.

УДК 371.26 (09):371.134

DOI 10.31339/2413-3329-2020-1(11)-237-239

Мишко Світлана Анатоліївна,

кандидат педагогічних наук, доцент,

ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК ТЕСТУВАННЯ З ВИЗНАЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПРИДАТНОСТІ В США

В статті на основі критичного аналізу досліджень американських науковців розглядається історія розвитку тестування по визначенню професійної придатності в США до кінця XX століття. Відмічається, що перші тести були створені та проведені на початку XIX століття, а їх активне застосування розпочалося з середини 30-х років XX століття. Автор підкреслює, що серед американських дослідників немає спільної думки щодо даних тестів, так як успішне виконання стандартизованих тестів не може бути єдиним показником при визначенні придатності особи до певної професійної діяльності.

Ключові слова: тести на визначення здібностей, інтелектуальні тести, психометричні тести, працевлаштування, SAT (Тест на визначення академічних здібностей), оцінка, роботодавець, навички.

Постановка проблеми. У зв'язку з стратегічним курсом України на європейську інтеграцію та реорганізацією системи освіти України, спрямованою на створення спільної Зони європейської вищої освіти, зростає значення використання прогресивних методів визначення професійної придатності. Одним із таких методів є тестування, яке найбільш ефективно застосовується в США. Слід зазначити, що в Україні немає уніфікованої процедури проведення тестування по визначенню професійної придатності, тому вивчення прогресивного досвіду проведення тестування по визначенню професійної придатності в США та його історії має велике значення для нашої країни. Отже, метою нашого дослідження є критичний аналіз історії розвитку тестування по визначенню професійної придатності в США до кінця XX століття.

Аналіз актуальних досліджень і публікацій. Джерельною основою дослідження є монографії та статті американських авторів, в яких розглядається історія розвитку тестування в США, а також сайти мережі Інтернет, присвячені проблемам тестування. Найбільш ґрунтовними роботами по темі нашого дослідження можна вважати монографії В. МакКолла [7], Ф. Фрімена [4] Л. Айкен [1].

Потреба оцінювати професійну придатність має дуже давню історію. В період стародавнього світу існувала певна форма тесту для визначення конкретних навичок воїнів. Пізніше почали використовувати письмові тести для оцінки придатності кандидатів до державної служби. Іспити на визначення професійної придатності використовувалися в галузі права, військової справи, сільського господарства та географії. Слід підкреслити, що ранні форми тестів були непростими, вони були випробуванням не тільки майстерності та інтелекту, а також витривалості і проводилися протягом цілого дня і ночі. Ці тести були настільки складними, що показник успішного складання був трохи більшим 7%. Нечисленні щасливчики, яким вдавалось скласти ці тести, зараховувалися до складу державних службовців [8].

На початку 1800-х років британські дипломати вивчали вимірювання, які проводилися в Китаї, і модифікували їх для використання у Великобританії та в Сполучених Штатах при зарахуванні на державну службу. Однак, слід зауважити, що потреба у встановленні лише придатності була недостатньою, і, крім того, існувала плутанина між поняттями придатності та інтелекту.

Мета статті: виявити особливості становлення і розвитку тестування з визначення професійної придатності в США.

Результати дослідження. На думку істориків, першим відомим тестом був тест на визначення інтелектуальної придатності. Однак, він суттєво відрізнявся від сучасних тестів. Вважається, що історія тестування на визначення придатності офіційно починається з тестів, розроблених Ф. Гальтоном. Перший тест він підготував на початку 19 століття, але його тести були переважно фізичними та сенсорними. Він намагався застосувати еволюційну теорію Ч. Дарвіна до вивчення людських здібностей, постулюючи, що інтелект піддається кількісній оцінці. Слід зазначити, що основна проблема раннього тестування здібностей полягала в тому, що тести були розроблені для виявлення розумової слабкості. Таким чином, тести адаптувалися безпосередньо до цього завдання, тобто, ігнорувалися ті, хто успішно виконували їх.

Це змінилося наприкінці 19 століття, коли питаннями тестування почав займатися французький психолог А. Біне. Вважається, що саме він розробив перший робочий тест на визначення інтелекту. Він та його колега Т. Сімон отримали доручення уряду Франції допомогти вирішити, які учні найчастіше зазнають труднощів у школі. Дослідники зосередились на таких сферах як увага, пам'ять та навички вирішення проблем. Їм знадобилося 15 років, щоб розробити свій новаторський інструмент оцінки, який розглядав словесні навички учасників, а потім оцінював рівень їх розумових можливостей. Вони ввели поняття коефіцієнту інтелектуального розвитку. Перший тест на визначення рівня інтелектуального розвитку отримав назву шкали Біне-Сімона і став основою для тестів, які використовуються сьогодні. Однак, дослідник розумів, що даний тест мав певні обмеження, вважаючи інтелект занадто широким поняттям для кількісного вимірювання.

Шкала Біне-Сімона викликала значний інтерес у США. Оригінальний тест Біне був стандартизований психологом Стенфордського університету Л. Терманом. Це був перший тест, який базувався на теоретичних знаннях і був вперше опублікований у 1916 р. Він отримав назву шкали інтелекту Стенфорда-Біне, а незабаром став стандартизованим тестом на визначення рівня інтелекту, який широко застосовувався в США. До тестів, спрямованих на визначення професійної придатності належать тести Пурд'ю, тест І. Вондерліка, тест А. Весмена, тест Дж. Тіффіна-К. Лоша, Екзаменаційна програма при зарахуванні на роботу (JEEP) та інші. На думку В. Макколла (1923 р.), пробний тест визначає здатність тестованого виконувати певну роботу у реальній ситуації, а не в штучно створених умовах [7].

Ф. Фрімен у 1926 році запропонував розподілити різні